

—
**Quinzenes Jornades
d'Arqueologia
de les Comarques de Girona**
—

**QUINZENES JORNADES
D'ARQUEOLOGIA DE LES
COMARQUES DE GIRONA**

Josep Burch
Ramon Buxó
Joan Frigola
Maribel Fuertes
Susana Manzano
Montserrat Mataró

(eds.)

Dades CIP proporcionades per la Biblioteca de la Universitat de Girona

CIP 902(467.13) JOR

Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona (15es : 2020 : Castelló d'Empúries, Catalunya)

Quinzenes jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona / Josep Burch, Ramon Buxó, Joan Frigola, Maribel Fuertes, Susana Manzano, Montse Mataró (eds.). – Girona : Documenta Universitaria, 2020. – 1 recurs electrònic (671 pàgines) : il·lustracions, taules, gràfics, mapes.
ISBN 978-84-9984-539-5

I. Burch i Rius, Josep, editor literari II. Buxó i Capdevila, Ramon, editor literari III. Frigola, Joan, editor literari IV. Fuertes, Maribel, editor literari V. Manzano, Susana, editor literari VI. Mataró i Pladelasala, Montserrat, editor literari 1. Excavacions arqueològiques – Catalunya – Girona – Congressos 2. Girona (Catalunya : Província) – Arqueologia – Congressos

CIP 902(467.13) JOR

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, llevat excepció prevista per la llei. Dirigiu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; +34 91 702 19 70 / +34 93 272 04 47).

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Girona
Museu d'Arqueologia
de Catalunya

Universitat de Girona

Ajuntament de
la Comtal Vila de
Castelló d'Empúries

**MUSEU
HISTÒRIA
MEDIÉVAL**
DE LA CURIA-PRESO, s. XIV
Castelló d'Empúries

Edita: Generalitat de Catalunya, Museu d'Arqueologia de Catalunya, Universitat de Girona

Edita: Documenta Universitaria

© dels textos i de les imatges: els seus autors

© de la imatge de la coberta: *Matriu de segell*, MHMCE

Dipòsit legal: GI-1.229-2020

ISBN: 978-84-9984-539-5

Castelló d'Empúries, octubre de 2020

In memoriam

GABRIEL ALCALDE I GURT

Gabriel Alcalde i Curt (1958-2019): Una vida intensa

L'octubre de 1975 vaig conèixer en Gabriel Alcalde a l'antic Col·legi Universitari de Girona, a l'edifici del Seminari. Era l'any posterior a l'aprobat general, provocat per la inestabilitat política del final del franquisme. En aquell curs vam coincidir un seguit de companys interessats en l'arqueologia: en Joan Oller, company d'en Gabi ja des de l'institut a Olot, en Josep Maria Llorens, la Maria Teresa Genís, en Jordi Barris i jo mateix. Eren temps convulsos i de canvis, en l'arqueologia també, però il·lusionants. En arqueologia s'estaven produint transformacions importants, s'encetava el camí cap a la professionalització, l'arqueologia oficial en base al treball en el territori dels aficionats, que havia donat resultats des de començaments del segle XX, estava donant senyals inequívocs d'esgotament i de canvis transcendents. La punta de llança dels canvis no va ser només el fet dels estudis universitaris, sinó l'avançament cap a l'especialització, cap l'aplicació de noves tècniques i metodologies, que implicaven una dedicació en exclusiva. La demarcació de Girona va ser senyera en aquest camí, conduïda per una generació irrepetible (Josep Maria Nolla, Narcís Soler, Xavier Nieto, Aurora Martín, Enriqueta Pons, Pep Tarrús) i amb grans jaciments de referència: Empúries, Vilauba (on es va introduir el mètode Harris), Ullastret, La Fonollera, Puig Castellet i l'Arbreda (difusora del mètode Laplace i de les especialitzacions en microfauna, palinologia, antracologia, malacologia, carpologia, indústria òssia...). Aquells joves i els d'altres cursos amb el que van conèixer, es van formar en aquell ambient innovador, creatiu i extraordinàriament vital. I en Gabi va ser un dels elements més implicats.

Ben aviat entrà a formar part de l'equip de l'Arbreda i encetà la seva especialització en microfauna, que el va dur a fer la seva tesi de llicenciatura sobre els micromamífers en aquest jaciment del Paleolític Mig i Superior. Per reforçar la seva formació va fer el DEA (Diploma d'Estudis Avançats) a l'Escola Pràctica d'Estudis Superiors de París. De mica en mica i sense abandonar el Paleolític, el seu interès es decantà cap l'Epipaleolític i el Neolític (La Bauma del Serrat, Plansallosa, Cova S'Espasa, la Prunera, la Rodona, La Dou). Va excavar a Síria (El Tlel, Tell-Halula).

Però personalment crec que la proposta més revolucionària a nivell científic fou el projecte de la cova 120, del qual ell va ser l'ànima. Es tractava d'una proposta arqueològica autogestionària, probablement la única que va perviure durant un bon grapat d'anys en el nostre entorn científic. L'experiència va ser altament enriquidora per totes aquelles persones que en vam formar part. La cova 120 és un jaciment que va des del Paleolític Mitjà a l'Edat del Bronze.

Ben aviat, l'any 1981, en acabar la llicenciatura, va ocupar la plaça de conservador Museu Comarcal de la Garrotxa, i el 1983 en va ser el seu primer director. Aquí naixeria una de les vocacions més sòlides en museologia i patrimoni. La museologia seria la seva altra gran passió, que finalment el duria a ser professor de museologia de la Universitat de Girona i director de l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural. Si la seva aportació a l'arqueologia va ser important, l'aportació a la museologia i al patrimoni va ser fonamental. Si en començar parlàvem de que en aquell moments es posaven les bases d'una nova manera de treballar en arqueologia, en patrimoni i museologia va passar el mateix i ell en va ser un dels seus protagonistes. La museologia, com a disciplina acadèmica, neix a finals dels anys 80 i començament dels 90s del s XX, a casa nostra. I ell hi va ser.

També va destacar en altres àmbits com el de la cultura popular i tradicional olotina, amb la que va estar molt compromès en els primers anys des del museu d'Olot i en els temes socials i polítics, no a nivell de càrrecs, però sí a nivell de compromís amb la seva ideologia d'esquerres, propera a l'anarquisme (va ser militant de la CNT). En definitiva, una vida rica, plena i intensa que vaig poder compartir amb ell, tant a nivell arqueològic com museològic i patrimonial.

Gabi, ha estat un orgull ser amic teu i compartir una part del teu viatge vital, sempre viuràs en el meu record.

Josep Manuel Rueda Torres

Índex

Les intervencions en el <i>fossil-Lagerstätte</i> del Camp dels Ninots (Caldes de Malavella) durant el bienni 2018 i 2019	17
Gerard Campeny, Bruno Gómez, Oriol Oms, Pablo Rodríguez-Salgado, Pablo Mateos, Francesc García, Elena Moreno, Federica Grandi, Jordi Agustí	
Prospeccions i sondejos a les parcel·les de les finques Serrallonga i Can Formiga de Brunyola i Santa Coloma de Farners (la Selva)	21
Rafel Rosillo	
El tancament de la Zona Externa del Cau del Roure (Serinyà) l'any 2019	25
Ferran Millan, Julià Maroto	
Les intervencions al Cau del Roure Interior (Serinyà) dels anys 2018 i 2019	29
Ferran Millan, Meritxell Álvarez, Samantha Figueredo, Soraya Belmonte, Julià Maroto	
Les intervencions arqueològiques a la cova de Mollet III durant el bienni 2018-2019 (Serinyà, Pla de l'Estany)	35
Alba Solés, Neus Coromina, Isaac Rufí	
La intervenció arqueològica a la cova d'en Pau (Serinyà, Pla de l'Estany)	39
Manuel Vaquero, Ferran Millan, Julià Maroto	
Nous treballs de recerca al Torrent d'Estremera: prospecció de l'àrea i excavació de la Bauma dels Fadrins (Queralbs, Ripollès)	43
Celia Díez-Canseco, Iván Ramírez-Pedraza, Eudald Carbonell, Carles Tornero	
Novetats del neolític antic i mitjà a la desembocadura del Ter: el conjunt dolmènic de Vilanera (l'Escala, Alt Empordà)	47
Miquel Molist, Dolors Codina, Francesca Pullià, Salvador Pardo, Anna Gómez, Marta Santos	
La Draga, excavacions del bienni 2018-19 (Banyoles, Pla de l'Estany)	51
Rafel Rosillo, Jordi Revelles, Oriol López, Rut Geli, Antoni Palomo, Raquel Piqué, Xavier Terradas, Igor Bgdanovic, Núria Morera, Vasiliki Andreaki, Maria Saña, Àngel Bosch, Ramon Buxó, Júlia Chinchilla, Josep Tarrús	
Línia elèctrica subterrània entre Palol de Revardit i Cornellà del Terri (Pla de l'Estany) 2018	55
Natàlia Colomeda, Almudena García	
Prospecció arqueològica als boscos de Ruàs, muntanya de can Mont i puig de la Creu del Castellar (Calonge, Baix Empordà)	59
Xavier Niell, Jordi Merino	
Intervencions arqueològiques a la Capçalera del Duran i sector de Puigpedrós-Malniu (Meranges, la Cerdanya): estudi territorial d'espais altimontans pirinencs. Campanyes 2018-2019	65
Josep Maria Palet, Lúdia Colominas, Abel Gallego-Valle, Jesús Martínez	
Roc de les Orenetes: reobertura 47 anys després	71
Iván Ramírez-Pedraza, Celia Díez-Canseco, Eudald Carbonell, Carlos Tornero	
Intervenció arqueològica a la cova sepulcral de les Encantades de Martís (2019)	77
Meritxell Álvarez, Samantha Figueredo, Soraya Belmonte, Ferran Millan, Julià Maroto	

Intervenció arqueològica a la Vall de Núria / Coma del Clot (Queralbs, Ripollès) Esther Medina	81
Intervencions arqueològiques al jaciment de la Dou (Sant Esteve d'en Bas, la Garrotxa). Campanya 2019 Maria Saña, Vanessa Navarrete, Alberto García-Piquer, Javier Cámara, Enriqueta Pons, Amaia Agirre, Roger Alcántara, Arnau Brosa, Sandra Picart, Kaveh Pouran, Joaquim Ripoll, Alba Ruiz	85
La necròpolis d'incineració de Vilanera, l'Escala, Alt Empordà Dolors Codina, M. Francesca Pullia, Enric Martí	89
Intervencions arqueològiques a la Muntanya Rodona i el Camp dels Pilans (l'Escala, Alt Empordà), 2019 Ana Delgado, Meritxell Ferrer, Roger Sala, Pedro Rodríguez, Helena Ortiz-Quintana, Aurora Rivera, Lorena Marín, Jordi Calvo, Mateo González	93
Els fossats defensius al poblat iber de mas Castellar de Pontós: resultats de la prospecció geofísica (ERT) al fossat 2 Carles Roqué, Enriqueta Pons, David Soler	99
Les intervencions arqueològiques realitzades a mas Castellar de Pontós (Alt Empordà). Les campanyes 2018 i 2019 Enriqueta Pons, David Asensio, Rafel Jornet, Jordi Moret	103
Consolidació i restauració de les restes trobades en el nucli arqueològic del mas Castellar-Pontós. Anys 2018 i 2019 Borja Gil, Jordi Morer, Enriqueta Pons, David Asensio, Rafel Jornet	107
Prospeccions geofísiques i excavacions arqueològiques al Puig de Serra (Serra de Daró, Baix Empordà) Ferran Codina, Ekhine Garcia-Garcia, Aurora Martin, Laia Muntaner, Gabriel de Prado, Roger Sala, Helena Ortiz	111
Fase I de l'excavació en extensió d'un tram del fossat del Puig de Sant Andreu (Ullastret, Baix Empordà) Ferran Codina, Helena Ortiz-Quintana, Gabriel de Prado, Carles Roqué, Roger Sala	117
Intervencions arqueològiques a la zona istme del Puig de Sant Andreu (Ullastret, Baix Empordà) Maria Carme Belarte, Ferran Codina, Jaume Noguera, Gabriel de Prado, Joan Sanmartí	123
Les intervencions arqueològiques al Serrat del Castellar (Cerdanya) en els anys 2018 i 2019 Jordi Morera, Joan Oller, Oriol Olesti	129
Les intervencions arqueològiques al Castellot de Bolvir (Cerdanya) en els anys 2018 i 2019 Jordi Morera, Joan Oller, Oriol Olesti	133
Control arqueològic al mirador del carrer Uruguai de Llafranc (Palafrugell, el Baix Empordà) Jordi Vivo	137
El turó de Peralada. Intervenció arqueològica al carrer Baixada de la Font, 18-20 (Peralada, Alt Empordà) Jaume Puigredon, Marc Bouzas, Carles Revilla	141
Intervencions a la platja del Moll grec d'Empúries (l'Escala) Anna Maria Puig, Pere Castanyer	145
La intervenció arqueològica al sector nord occidental de la ciutat grega d'Empòrion Pere Castanyer, Marta Santos, Joaquim Tremoleda, Elisa Hernández, Marc Bouzas, Eli Moner, Jaume Puigredon	149
Intervencions al barri hel·lenístic de la Ciutadella (Roses), campanya 2019 Eva Subias, Dolors Codina, José Ignacio Fiz	153
La intervenció arqueològica al c/ del Forn n° 1 (l'Escala, Alt Empordà) Marc Bouzas	157

Les Cabanes o la Roureda (Vilaür, Alt Empordà) Josep Casas	161
Intervenció arqueològica a Can Garrofa (Aiguaviva, Gironès) Esther Medina	167
Un nou sector del sitjar ibèric de Can Serra (Vilobí d'Onyar, la Selva) Joan Llinàs	169
Mas Bussom, Hostalric (la Selva). Prospecció geofísica per delimitació i descripció de jaciment arqueològic Roger Sala, Cornelius Meyer, Pedro Rodríguez, Helena Ortiz-Quintana	173
L'excavació d'espais agraris al territori d'Empúries (nord-oest del massís del Montgrí, Baix Empordà). Campanyes 2016-2018 Josep Maria Palet, Esther Rodrigo, Arnau Garcia-Molsosa	177
A la recerca dels escenaris de la Batalla d'Empòrion (195 aC). Prospeccions i estudis geoespacionals 2017-2019 Jordi Principal, Roger Sala, Pedro Rodríguez, Helena Ortiz-Quintana, Eduard Ble	183
Intervenció relativa a la realització d'una rasa de serveis a la Ciutat Romana d'Empúries (jardins de la <i>domus</i> dels mosaics) Elisabet Moner	189
Excavació del quadre 28000 de la insula 30 de la ciutat romana Joaquim Tremoleda, Marc Bouzas, Jaume Puigredon, Pere Castanyer, Marta Santos, Elisa Hernández	193
<i>Urbs d'Aquae Calidae</i> (Caldes de Malavella, la Selva). Intervenció d'agost de 2018 a la carretera de Llagostera Joan Llinàs	197
La represa de les excavacions arqueològiques a la ciutat romana de <i>Blandae</i> (Blanes, la Selva) Joan Llinàs	203
Excavacions en el fòrum de <i>Iulia Libica</i> (Llívia): campanyes del 2018 i 2019 Jordi Guàrdia, Cèsar Carreras, Josep Guitart	207
El derelictes Illes Formigues II (Palafrugell, Baix Empordà) Rut Geli, Guillem Mauri, Joan Mayoral	211
Mas Gusó (Bellcaire d'Empordà). Campanya de 2018 Josep Casas	217
La vil·la de Saurió o Can Rinc (Besalú, la Garrotxa). Resultats de les campanyes 2018 i 2019 Joan Frigola, Pere Castanyer, Joaquim Tremoleda	221
La vil·la romana de Vilauba (Camós, Pla de l'Estany). Les intervencions dels anys 2018 i 2019 Pere Castanyer, Joaquim Tremoleda, Joan Frigola	225
Excavacions arqueològiques a la vil·la romana del Pla de l'Horta (Sarrià de Ter, Gironès) Ana Costa, David Vivó, David Mallorquí	231
Intervenció de conservació-restauració dels conjunts de dòlies del jaciment de la vil·la romana del Pla de l'Horta (Sarrià de Ter, Gironès) David Mallorquí	235
La vil·la romana del Collet de Sant Antoni de Calonge (Calonge, Baix Empordà) Marc Prat, Josep Burch, David Vivó	239
Tres intervencions arqueològiques a l'entorn de la vil·la romana dels Ametllers (Tossa de Mar, la Selva) Joan Llinàs	243
Restes d'un celler al carrer Isaac Peral, 26 de Llafranc (Palafrugell, Baix Empordà) Almudena García	247

Intervenció arqueològica a la casa Pastors (Girona, Gironès) Maribel Fuertes	251
Torre del Telègraf Òptic o del Llamp - Recollida de mostres per anàlisi arqueomètrica del material lapidi (Girona, Gironès) Jordi Oliver, Anna Gutiérrez	255
Excavacions a la muntanya de Sant Julià de Ramis Josep Burch, Neus Coromina, Jordi Sagrera, Jordi Vivo	259
Intervencions al Puig Rom (Roses), campanya 2018 Eva Subias, Dolors Codina, José Ignacio Fiz	263
Intervenció de conservació-restauració d'una de les torres d'entrada al <i>castrum</i> visigòtic de Puig Rom (Roses, Alt Empordà) David Mallorquí	267
La Torre Desvern (Celrà, Gironès) Marc Prat, Jordi Sagrera	271
Noves intervencions al casal del Serrat o del Bertran (Albanyà, Alt Empordà) Anna Maria Puig	275
Les excavacions arqueològiques de 2018 i 2019 al castell de Sant Iscle (Vidreres, la Selva) Joan Llinàs	279
Castell de Montsoriu. Intervencions arqueològiques 2018-2019 Jordi Tura, Sandra Pujadas, Joaquim Mateu, Josep M. Llorens, Gemma Font	285
La campanya d'excavacions de l'any 2018 al castell de Malavella (Caldes de Malavella, la Selva) Joan Llinàs	289
Intervenció de conservació-restauració de les estructures arqueològiques del sector sud del castell de Malavella (Caldes de Malavella, la Selva) David Mallorquí, Cristina Macho	293
Castell de Malavella (Caldes de Malavella, la Selva). Campanya 2019 Rosa Maria Amigo	297
Actuació arqueològica al Castell de Tudela - ermita de Sant Grau (Sant Gregori - Gironès) Xavier Aguelo	301
La casa del carrer Nou, 5 de Vulpellac, (Baix Empordà) Bibiana Agustí, Almudena García	307
El castell de Juià (Gironès), les intervencions dels anys 2018 i 2019 Ferran Codina, Laia Muntaner	311
Castell d'Hostoles (Sant Feliu de Pallerols / Les Planes d'Hostoles, la Garrotxa). Intervencions 2018-2019 Bibiana Agustí	317
Les zones septentrionals del Castell de Rocabruna (Camprodon, el Ripollès) Bibiana Agustí, Antònia Díaz-Carvajal, Almudena García	321
Intervencions al castell d'Esponellà. Bienni 2018-2019 (Esponellà, Pla de l'Estany) Jordi Merino, Anna Vargas	325
El castell de la Roca de Pelencà (Vilallonga de Ter, Ripollès) Joan Llinàs	329
El castell de Campelles (Ripollès) Albert Pratdesaba	333
Jaciment arqueològic torre de Campelles, Campelles (el Ripollès). Prospecció georadar per la descripció de restes arqueològiques Roger Sala, Albert Pratdesaba, Helena Ortiz-Quintana	337

Intervencions al Castell de la Comanda d'Avinyonet de Puigventós (Alt Empordà) Anna Maria Puig	341
Primeres excavacions arqueològiques al castell de Peralta (Forallac, Baix Empordà) Joan Llinàs	345
Jaciment arqueològic castell de Peralta, Forallac. Prospecció georadar per la descripció de restes arqueològiques Roger Sala, Helena Ortiz-Quintana, Àngels Pujol	349
Intervenció arqueològica a la torre d'en Pega (Riells i Viabrea, la Selva) Jordi Pou, Joan Frigola	355
Intervenció arqueològica al Palau Agullana Àngela G. Centelles, Maribel Fuertes	361
Intervenció al carrer de la Rectoria núm. 3 de Siurana (Alt Empordà) Anna Maria Puig	367
Ciutadella de Roses – Muralla medieval, costat de Llevant (Roses, Alt Empordà) Xavier Aguelo, Marcel Pujol	371
Intervencions per protegir i adequar diferents espais a l'interior de la Ciutadella de Roses (Roses, Alt Empordà) Xavier Aguelo	375
El fossat del castell de Palol Sabaldòria. Les intervencions dels anys 2018-19 (Vilafant, Alt Empordà) Anna Augé	379
Restauració de la torre i la muralla del monestir de la Ciutadella de Roses (Alt Empordà) Anna Augé	385
Comprovació de l'existència de muralla al carrer Major 11, de Peratallada - 2018 (Forallac, Baix Empordà) Natàlia Colomeda	389
Control arqueològic a la finca núm. 6 del carrer Sant Sebastià de Peralada (Alt Empordà) Ferran Codina	393
Torre i tram de muralla medieval a la casa Cambó de Verges (Baix Empordà) Anna Augé	397
Intervenció arqueològica preventiva a l'avinguda Juli Garreta, 20 de Sant Feliu de Guíxols (Baix Empordà) Jordi Vivo	401
Control arqueològic a la Torre de Recs (Osor, la Selva). Anys 2018 i 2019 Joan Llinàs	407
Rases de comprovació al carrer Mas Bou de Peratallada, 2017 i 2018 (Forallac, Baix Empordà) Natàlia Colomeda	411
La muralla medieval de Llagostera. Intervenció arqueològica al carrer Processó, 14 (Llagostera, Gironès) Jaume Puigredon, Joan Llinàs	415
Estudi arqueològic del núm. 4 del carrer Alemanys de Girona Jordi Sagrera	419
Torrassa, carrer Sota Muralla de Peralada (Alt Empordà) 2018 Rafel Rosillo	423
Carrer Migdia, 16 de Banyoles (Pla de l'Estany) Almudena García	427
Passeig del Mar, 23 de Sant Feliu de Guíxols (Baix Empordà) Almudena García	431

Passeig de Mar, 17-18 / carrer Sant Joan, 10 de Sant Feliu de Guíxols (Baix Empordà) Almudena García	435
Intervenció arqueològica a la plaça Major, 5 (Santa Pau, la Garrotxa) Joan Frigola	439
Intervenció preventiva al monestir de Sant Feliu de Guíxols 2018 (Baix Empordà) Natàlia Colomeda	443
Excavacions arqueològiques al monestir de Sant Miquel de Fluvià (Alt Empordà) Joan Frigola	447
Intervenció arqueològica al claustre del monestir de Sant Salvador (Breda, la Selva) Jordi Pou, Joan Frigola, Josep Lluís Òdena	451
Intervencions al solar al nord de la basílica de Santa Maria de Castelló d'Empúries (Alt Empordà) Anna Maria Puig	457
Intervenció arqueològica a l'església de Vilademont (Tossa de Mar, la Selva) Jordi Merino, Anna Vargas	461
La vella coberta de l'església de Sant Feliu de Monars, Montagut, la Garrotxa Bibiana Agustí	465
Treballs d'excavació i restauració a Santa Maria del Palau (Torroella de Montgrí, Baix Empordà) Ferran Codina	469
Restauració de la coberta de l'església de Sant Miquel de Pera (Montagut-Oix, la Garrotxa) Anna Maria Puig	475
Intervencions arqueològiques a l'església de Sant Silvestre del Mor (Sant Ferriol, la Garrotxa) Sandra Picart	479
Intervenció preventiva de control a la facultat de Lletres de la universitat de Girona (Girona, Gironès) Jordi Sagrera	483
Intervenció arqueològica a la Catedral de Girona Àngela G. Centelles, Anna Augé, Maribel Fuertes	487
La necròpolis medieval i moderna de la plaça de Sant Andreu d'Ullà Marc Bouzas, Neus Coromina	493
Noves descobertes al jaciment de Santa Creu de Rodes (Port de la Selva, Alt Empordà) Anna Maria Puig	497
Intervenció a la plaça de la Llibertat, 7 (Besalú, la Garrotxa) Daniel Giner, Emma Llach	503
Intervenció arqueològica a la plaça de la Llibertat de Besalú (la Garrotxa) Rafel Rosillo	507
La intervenció arqueològica al carrer de Banyoles, 1 (Esponellà, Pla de l'Estany) Òscar Matas	511
Intervenció arqueològica als edificis de Can Paulí - Pia Almoina (Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles) Joan Frigola, Andrea Ferrer	517
Plaça Major, 4 de Banyoles (Pla de l'Estany) Almudena García	521
Sondeigs arqueològics a la vila marinera de Pals (Baix Empordà) Anna Augé, Ferran Codina	525
Intervenció arqueològica al solar ubicat entre Mercaders 8 i Ferreries Velles 5 (Girona, Gironès) Maribel Fuertes, David Valldaura	531

La vila medieval de Roses. Excavacions al sector del carrer Major Josep Burch, Lluís Palahí, Jordi Vivo	535
Fortificació baix-medieval al carrer Ample, Antic i Valls d'en Colomer (la Bisbal d'Empordà, Baix Empordà) Bibiana Agustí, Almudena García	539
Intervenció arqueològica al Jardí Teresa Solà i entorn de l'absis de l'església de Santa Maria (Breda, la Selva) Jordi Pou	543
Ciutadella de Roses. Prospecció geofísica per delimitació i descripció de jaciment arqueològic Roger Sala, Lluís Palahí, Helena Ortiz-Quintana, Pedro Rodríguez	547
Intervenció arqueològica a l'edifici de Can Verdaguer (Anglès, la Selva) Anna Augé, Marina Sánchez, David Valldaura	551
Intervenció arqueològica de 2019-2020 a la Rectoria (la Bisbal d'Empordà, Baix Empordà) Joan Llinàs	555
Intervenció arqueològica al passeig de l'Església (Torroella de Montgrí, Baix Empordà) Jordi Merino, Anna Vargas	561
Excavació d'urgència al Camí antic de Girona 12-24 de Ruplà - 2019 (Baix Empordà) Natàlia Colomeda	565
La cellera de Sant Iscle (Serra de Daró). Intervenció al carrer Costa núm. 5 Anna Maria Puig	569
Intervenció arqueològica al tram final del rec Monar Àngela G. Centelles, Maribel Fuertes	573
L'estollador de la riera de Pedralta, Santa Cristina d'Aro, Baix Empordà Emma Ribas, Dolors Codina, M. Francesca Pullia	579
Carrer dels Sastres, 18-20 (Olot, la Garrotxa) Natàlia Colomeda	581
Intervenció arqueològica l'any 2018 al carrer Verge Maria, 8 - Can Déu-siau Joan Llinàs	585
C/ Convent dels Agustins, 3 de Palamós (Baix Empordà). 2019 Rafel Rosillo	589
Intervenció arqueològica al Pont de Valentí (Montagut i Oix, la Garrotxa) Joan Frigola	593
El Trull d'en Meranges. Intervenció arqueològica al carrer Font Mollor, 6-8 (la Selva de Mar, Alt Empordà) Jaume Puigredon	597
Intervenció arqueològica a Can Tapioles, avd. de l'Església 25 de Santa Cristina d'Aro (Baix Empordà) Anna Maria Puig	601
La sínia del carrer d'en Pau Casals núm. 9 de Vilabertran (Alt Empordà) Anna Maria Puig	605
Intervenció a l'espai públic rere l'església de Sant Cebrià de Vilafant (Alt Empordà) Anna Maria Puig	607
Intervenció arqueològica d'urgència al forn localitzat al carrer Josep Ponsatí de Banyoles (Pla de l'Estany) Xavier Aguelo	611
Intervenció arqueològica a la Casa de la Font Berenguera (Quart, Gironès) Jordi Merino, Anna Vargas	615

Intervenció a l'antiga rectoria del carrer dels Escudillers núm. 3 de Cabanes (Alt Empordà) Anna Maria Puig	619
Actuació arqueològica a la porta de terra i fossat de la ciutadella excavacions 2017-2019 (Roses, Alt Empordà) Xavier Aguelo, Natàlia Colomeda, Marcel Pujol	623
El castell de Sant Nicolau de Camprodon (2018-2019) Almudena García, Antònia Díaz-Carvajal, Bibiana Agustí	627
Intervenció arqueològica a la banqueta del camí cobert i neteja de la bassa del fossat (sector sud-oest) de la fortalesa d'Hostalric (la Selva) Jordi Pou	631
Intervenció arqueològica en el talús del baluard sud-est del castell d'Hostalric (la Selva) Esther Medina	635
Les criptes i els túnels soterranis de l'església del convent de Sant Agustí de Castelló d'Empúries (Alt Empordà) Anna Maria Puig	639
Convent de Caputxins de Figueres (Alt Empordà) Anna Maria Puig	643
Convent de Sant Josep (Girona, Gironès) Rosa Maria Amigo, Maribel Fuertes	647
Carrer dels Bous de Verges (Baix Empordà) Almudena García	651
Castell de Palol de Revardit (Pla de l'Estany) Almudena García, Bibiana Agustí	653
Intervenció preventiva al parc Cors Guinart de Celrà (Gironès) Ferran Codina	655
Control arqueològic de les obres d'urbanització del carrer de la Barcelona de Figueres (Alt Empordà) Anna Maria Puig	659
El refugi aeri de la plaça de l'Estació de Figueres (Alt Empordà) Anna Maria Puig	663
Actuacions del Servei de Monuments de la Diputació de Girona Lluís Bayona	667

Intervencions arqueològiques a la Capçalera del Duran i sector de Puigpedrós-Malniu (Meranges, La Cerdanya): estudi territorial d'espais altimontans pirinencs. Campanyes 2018-2019

Josep Maria Palet, Lúdia Colominas, Abel Gallego-Valle, Jesús Martínez

DADES DE LA INTERVENCIÓ

Municipi

Meranges

Comarca

La Cerdanya

Cronologia

Neolític - època moderna

Tipus de jaciment

Estructures altimontanes i espais d'explotació ramadera

Dates de la intervenció

Juliol 2018 / juliol 2019

Tipus d'intervenció

Programada

Títol del projecte quadriennal

Arqueologia dels paisatges culturals de muntanya a les capçaleres del Ter i del Segre (Ripollès-Cerdanya)

Direcció

Josep Maria Palet

Lúdia Colominas

Abel Gallego

Institució

Institut Català d'Arqueologia Clàssica

Es presenten a continuació s'inserixen en el projecte quadriennal de recerca "Arqueologia dels paisatges culturals de muntanya a les capçaleres del Ter i del Segre (Ripollès-Cerdanya)" (2018-2021 CLT009/18/00101), dirigit per en Josep Maria Palet i la Lúdia Colominas (ICAC)¹. El projecte se centra en l'estudi dels paisatges culturals de muntanya des de la perspectiva de l'arqueologia del paisatge. Es planteja analitzar el territori com a espai cultural en totes les seves dimensions: mediambiental, social i humana. La recerca es planteja de manera pluridisciplinària i diacrònica, amb l'objectiu d'avaluar l'acció antròpica i les interaccions societat-medi al llarg del temps, analitzant variables diverses del paisatge, a través del creuament de les dades obtingudes. La recerca té un plantejament cronològic de llarga durada del Neolític fins a l'època moderna. Tanmateix, l'eix vertebrador del projecte és l'Antiguitat, que s'aborda des d'una perspectiva diacrònica, comprènent també la prehistòria recent (Neolític) i l'Alta Edat Mitjana. La recerca en aquest nou sector permetrà connectar els estudis desenvolupats per l'equip del GIAP-ICAC amb anterioritat a les capçaleres del Segre, concretament a les valls del Madriu-Perafita-Claror (Andorra), a la Serra del Cadí (Alt Urgell) i a les capçaleres del Ter (Ripollès).

¹ Els treballs donen continuïtat a les recerques dutes a terme en el marc de l'anterior projecte quadriennal i diversos projectes de R+D (HAR2012-39087-C02-02; MINECO / FEDER/UE HAR2015-64636-P).

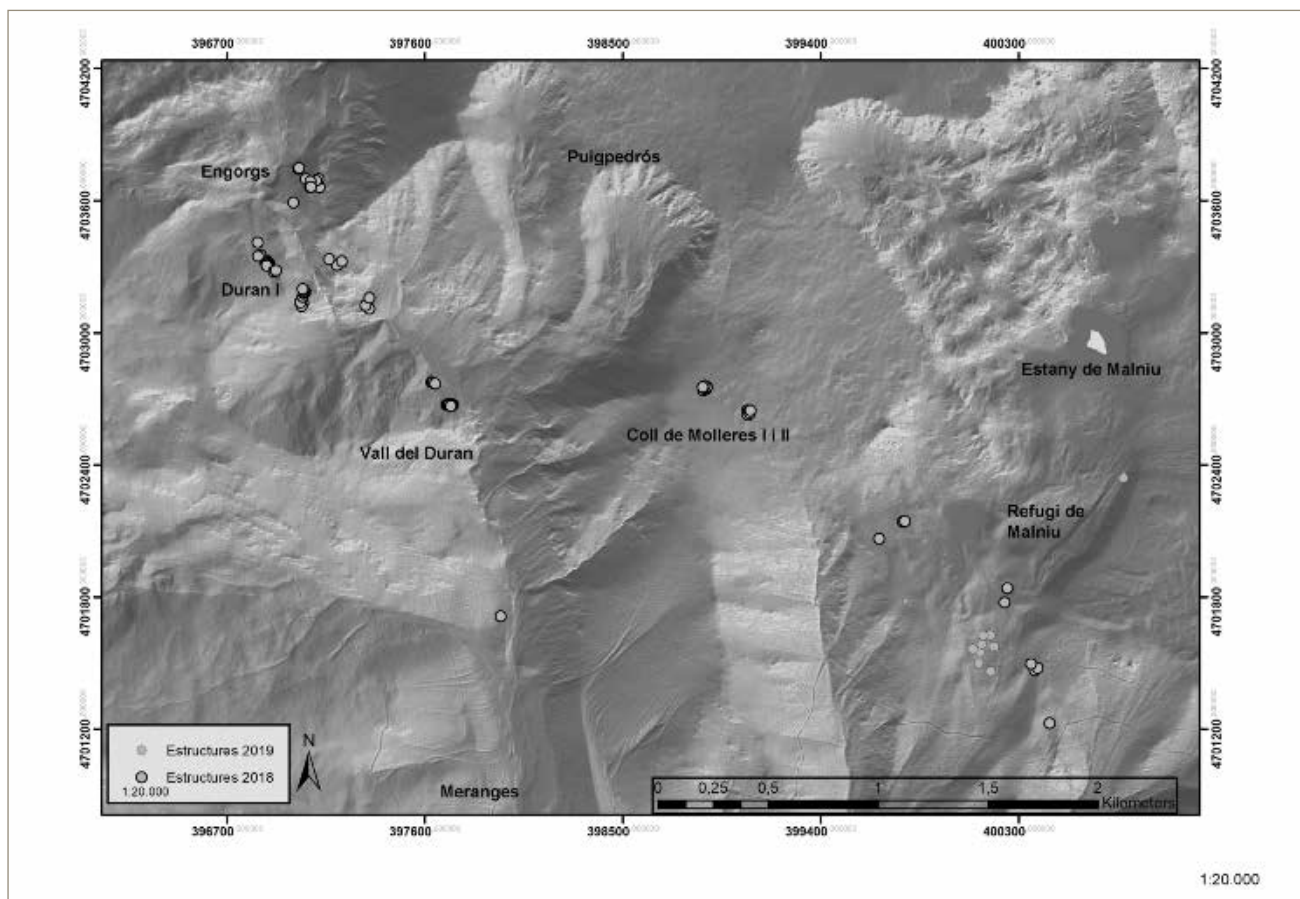

Figura 1. Mapa dels jaciments i de les estructures estudiades en les prospeccions del 2018 i del 2019 sobre DEM.

Durant el 2018 i 2019 s'han dut a terme treballs de prospecció arqueològica i sondejos en espais altimontans a la serra del Puig Pedrós-Malniu, a les capçaleres del Segre a la Cerdanya². Es tracta d'una àrea d'estudi inèdita situada a les capçaleres del Segre. Els sondejos de diagnòstic del 2019 van centrar-se en dos espais ramaders: Duran I a Engorgs i Molleres I a l'àrea del Puigpedrós (Meranges).

Als sectors de la Vallcivera, Puig Pedrós-Malniu a les capçaleres del Segre, les prospeccions s'han estès per la capçalera de les valls, entre el coll de Vallcivera, els Engorgs, vessant meridional del Puig Pedrós, capçalera de la vall de Meranges i l'estany de Malniu. Les zones de prospecció s'estenen pels espais supraforestals entre la cota 2.000 i les capçaleres de les valls vers la cota 2.600. Els resultats han proporcionat un inventari precís d'estructures arqueològiques, i han permès fer un diagnòstic arqueològic relatiu a la seva funcionalitat, cronologia i potencialitat arqueològica, elements necessaris per caracteritzar les dinàmiques d'ocupació d'aquests espais altimontans (Fig. 1).

Les prospeccions van ser pautades pels treballs de

fotointerpretació previs a partir de l'elaboració d'una base de dades cartogràfica de l'àrea d'estudi en ArcGIS, amb descàrrega d'ortofotografies aèries i estereopars i tractament d'imatge LiDAR disponible a l'ICGC. Van identificar-se possibles jaciments i estructures arqueològiques que formaren un pre-inventari que va servir per guiar les prospeccions. El tipus de "signe" arqueològic normalment documentat en espais altimontans són estructures relacionades amb macroestructures del paisatge (vies i camins), restes d'habitat estacional d'alta muntanya (cabanes), espais d'explotació ramadera (pletes, tancats i estructures indeterminades en pedra), estructures d'explotació minera i metallúrgica (rases, fosses, restes de forns), carboneres i estructures associades a l'explotació del bosc (forns de pega). Va elaborar-se una fitxa d'estructura per a cada element documentat. Un aspecte essencial dels treballs de prospecció és determinar si les estructures poden presentar fases d'ocupació diverses i un recobriment sedimentari adequat que permeti dur a terme l'excavació de sondejos de diagnòstic. L'excavació de sondejos té l'objectiu de caracteritzar la seqüència estratigràfica associada a l'estructura i determinar les fases d'ocupació, d'abandonament i destrucció. Aquests també

² Volem agrair totes aquelles persones que han participat en les dues campanyes.

Figura 2. Treballs arqueològics a l'estructura 023 al jaciment de Duran I (Meranges).

permeten obtenir material orgànic en situacions estratigràfiques fiables per a la realització de datacions absolutes i sediment, tant per estrat com talls continus, per la realització d'anàlisis paleobotàniques i pedològiques en les estructures sondejades.

RESULTATS DE LES INTERVENCIIONS DEL 2018 I 2019

Les prospeccions del 2018 i del 2019 van documentar un total de 88 estructures ramaderes agrupades en 15 jaciments. Tres espais ramaders més han estat documentats a la zona d'Engorgs i a l'est, a l'altiplà de Guils, les estructures dels quals resten pendents de catalogació. En tots els casos són espais d'ocupació ramadera, amb evidència de fases d'ocupació diferenciades, en alguns casos contemporània, però en d'altres per l'estat de conservació i la sedimentació de les estructures, s'observen fases d'ocupació diverses. Durant la campanya del 2019 van fer-se sondejos de diagnòstic en dos dels jaciments identificats ens les prospeccions del 2018, Duran I i Coll de les Molleres I.

Duran I (2.336m)

Duran I es situa a la capçalera de la vall del riu Duran (Meranges). Es tracta d'un espai ramader format per un conjunt de 14 estructures (tancats, cabanes, espais d'emmagatzematge i d'altres estructures indeterminades).

Emplaçat en un replà contra la tartera, presenta bona sedimentació. Van sondejar-se un total de 3 estructures.

El sondeig a l'interior de l'estructura 016 va proporcionar una estratigrafia arqueològica d'uns 20-25 cm de potència que documenta un nivell d'ocupació-abandonament, en contacte amb el mur de delimitació de l'estructura, amb força material ceràmic (23 fragments de ceràmica comuna grollera reductora), datat per radiocarboni als segles II-III dC, per tant en plena època romana. Per la tipologia de l'estructura, de forma rodona - quadrangular de petites dimensions, i la presència de ceràmica comuna al nivell d'ocupació, l'estructura correspon probablement a una cabana de cronologia romana altimperial. L'aparell constructiu del mur suggereix que la cabana hauria estat objecte de reutilitzacions en fases posteriors.

Una altra estructura treballada va ser la 023 (Fig. 2). De forma ovoide, es tracta d'un tancat que encercla una àrea d'uns 6 x 7 m, situada a l'extrem est de l'espai ramader. L'estructura està en contacte amb una sèrie de tancats situats immediatament a l'oest. El sondeig va mostrar que l'estructura correspon a un mur de tancament d'un espai d'hàbitat, caracteritzat per un fons de cabana, amb dos forats de pal que sostindrien una coberta en material perible. Va documentar-se la se-

qüència de construcció, ocupació i abandonament de l'àmbit. La construcció de la cabana va datar-se per carboni 14 en el reompliment d'un forat de pal als segles VIII – IX dC, amb presència de ceràmica comuna grollera. El nivell d'abandonament va ser datat per ¹⁴C als segles IX-X, la qual cosa indica una seqüència d'ocupació – abandonament en aquest àmbit d'un màxim de dos segles de durada (segles VIII-X dC).

Finalment, va excavar-se també el tancat 026, de forma ovoide, d'uns 15 x 8 m. El sondeig va proporcionar una estratigrafia de 30-40 cm de potència amb una seqüència completa d'ocupació – abandonament. Cal destacar la presència de restes d'arranjament amb pavimentació amb lloses de pissarra i un forat de pal, indicatiu d'algun tipus de cobert en aquest sector del tancat. Va documentar-se per carboni 14 una cronologia d'ocupació entorn el segle IX, contemporània de l'ocupació a la cabana 023 amb un abandonament que podria situar-se al segle X.

Per les característiques constructives i l'estat de conservació de gran part de les estructures que conformen el jaciment, aquesta podria ser la cronologia de tot el conjunt documentat en prospecció. L'estudi d'aquest espai ramader resulta interessant per conèixer l'origen de la gran transhumància en aquest sector del Pirineu. La cabana 016 però indicaria una explotació ramadera anterior, d'època romana alt imperial.

Coll de les Molleres I (2.470m)

Coll de les Molleres I correspon a un espai format per 7 estructures (tancats i cabanes de tipologia diversa), situat en un replà just per sota del coll de Molleres. Lloc amb gran visibilitat en ple espai supra-alpí, la prospecció va revelar dues fases constructives en estructures ben sedimentades. Es van realitzar cates de diagnòstic en tres estructures.

Va sondejar-se una estructura quadrangular d'uns 17,5 m de costat, emmascarada parcialment per estructures ramaderes més modernes. La zona excavada correspon a l'angle nord-est de l'estructura poligonal. El sondeig va proporcionar una seqüència estratigràfica d'uns 70 cm. Els nivells d'ocupació i d'abandonament van proporcionar gran quantitat de material ceràmic, excepcional en aquest tipus de jaciments, amb diversos fragments de ceràmica sigillada hispànica (forma Dragendorff 18, i Dragendorff 35 o 36), un clau i abundants fragments de ceràmica comuna grollera reduïda i oxidada, que suggereixen cronologies de 2a meitat del segle I dC. Van obtenir-se dues datacions radiocarbòniques associades als nivells d'ocupació. La més moderna, entorn els segles II-I aC correspondria a l'inici de l'ocupació romana. La segona ha proporcionat una datació molt més antiga de 1/2 del 6è mil·lenni a.n.e., situada al neolític antic, molt anterior a la cronologia de l'estructura i al nivell d'ocupació datat pel material ce-

ràmic en època romana. Tanmateix, la datació neolítica podria ser indicativa dels primers moments d'antropització d'aquests espais altimontans al neolític antic.

Va sondejar-se també l'estructura 069 corresponent a un espai de forma allargada i poligonal que associem a una primera gran fase constructiva del jaciment. Va proporcionar una estratigrafia d'uns 50 cm. Els nivells d'enderroc i d'abandonament van proporcionar ceràmica comuna grollera reductora i oxidant, ferro i ceràmica a torn i van ser datats per radiocarboni als segles VI-VII dC. L'ocupació presentava una seqüència de dos nivells, amb una bossada o abocador intercalat. Els tres estrats presentaven un context material similar caracteritzat per ceràmica grollera oxidada i reductora, ceràmica a torn reductora i oxidada, ceràmica comuna a torn (vores de recipient de petites dimensions), ferro i vidre. La presència de ceràmica oxidada a torn, vidre i ferro (clau) als nivells associats a l'ocupació de l'estructura assenyalen un horitzó ibero-ceretà i romà (segles III aC - I dC) per a l'ocupació. Tanmateix, el nivell associat a la construcció inicial de l'estructura tot i presentar un context arqueològic similar va ser datat per radiocarboni al segle IX aC. La datació indicaria la possibilitat d'un inici de l'ocupació al Bronze final - Ferro I.

Finalment, es va sondejar una tercera estructura de forma ovoide, el tancat 70, que presenta nivells d'ocupació-abandó, amb presència de cendra, carbons i material ceràmic (ceràmica comuna de pasta fina reductora, ceràmica comuna grollera oxidant i reductora i ceràmica comuna fina oxidant) datats per carboni 14 als segles XII-XIII i, per tant, associat a una ocupació ramadera altmedieval.

En resum, Coll de Molleres I documenta un establiment de llarga ocupació, amb una primera gran fase constructiva de tipologia poligonal que situaríem entre el període ibero-ceretà i la fase romana (segles III aC – I dC), i una segona gran fase ja plenament medieval (amb un abandonament que es situaria vers els segles XII-XIII). Tanmateix, la datació de segle IX aC suggereix un origen ceretà pel complex, al Bronze final - Ferro I.

CONCLUSIONS

Els resultats obtinguts a les campanyes del 2018-2019 aporten unes primeres dades molt interessants sobre l'ocupació altimontana a la zona de Meranges. Les prospeccions han permès evidenciar l'alta densitat de preservació d'estructures arqueològiques en aquesta zona. A la vegada, les excavacions de diagnòstic en sis estructures corresponents a dos jaciments diferents permeten mostrar com aquesta ocupació de l'alta muntanya a la zona de Meranges s'iniciaria en època neolítica i s'estendria fins època moderna. Els resultats obtinguts durant aquestes dues primeres campanyes també permeten reforçar la importància de les zones

de muntanya del Pirineu durant l'època romana, fet que havíem constatat a les Capçaleres del Ter i a les valls del Madriu-Perafita-Claror a Andorra (Palet *et al.* 2019). Les investigacions realitzades a les regions veïnes, al nord de Cerdanya, a la muntanya d'Enveig especialment, havien proposat, per contra, una davallada durant el període romà en les activitats en espais altimontans en favor d'activitats agrícoles a les planes baixes (Rendu 2003, 520). Probablement aquest contrast no està relacionat amb la disminució de les activitats econòmiques a les zones de muntanya, sinó amb l'especialització i la diversificació d'activitats a nivell regional i microregional (Leveau/Palet, 2010). Les valls estudiades estaven ben comunicades per una antiga xarxa de vies pirinenques entre la Gallia *Narbonensis* i la Hispània *Tarraconensis*. Al centre d'aquestes valls es troba la plana de Cerdanya i la ciutat romana de *Iulia Libica* (Llívia), fundada l'últim quart del segle I aC (Olesti 2014, 357-359). Per tant, aquesta ciutat romana era el centre d'una important xarxa de camins connectada amb les muntanyes circumdants.

És important destacar que les dades arqueològiques i paleoambientals coincideixen en destacar que des del final de l'Imperi i sobretot durant l'antiguitat tardana, l'antropització d'aquestes zones de muntanya es va intensificar a causa de l'augment d'activitats ramaderes. Al conjunt de zones estudiades, això és especialment visible a les capçaleres del Ter. L'acció antròpica durant aquest període va ser prou important per crear una nova configuració del paisatge que tindrà continuïtat en l'època medieval i moderna, amb una major homogeneïtzació paisatgística, caracteritzada per l'expansió d'activitats transhumants extensives.

Les intervencions a Duran I i a Mollereres I permeten documentar una ocupació romana als dos jaciments. A Duran I es situa als segles II-III dC, segurament vinculada ja amb una explotació ramadera de l'espai. En aquest jaciment el més remarcable és el gran complex ramader dels segles VIII – X dC. A Coll de Mollereres I es documenta un establiment de tipologia poligonal que situaríem entre el període íbero-ceretà i la fase romana (segles III aC – I dC). La relació d'aquesta fase del jaciment amb un ús ramader és menys clara, sent també possible la seva relació amb un punt de control territorial, en un coll important en l'eix transpirinenc est-oest situat a uns 2.500 m d'alçada.

En resum, l'estudi d'aquests espais altimontans confirma el seu interès per conèixer l'origen de la gran transhumància en aquest sector del Pirineu i la implantació territorial de *Iulia Libica* (Llívia, Cerdanya) en relació al control i explotació dels espais altimontans.

BIBLIOGRAFIA

COLOMINAS, L., PALET, J. M., GARCIA-MOLSOSA, A. 2020, What happened in the highlands? Characterising Pyrenean livestock practices during the transition from the Iron Age to the Roman period, *Archaeological and Anthropological Sciences* 12, 69-80.

COLOMINAS, L. *et al.* 2019. Behind the steps of ancient livestock mobility in Iberia: new insights from a Geometric Morphometric approach, *Archaeological and Anthropological Sciences* 11 (9), 4971-4982.

COLOMINAS, L. *et al.* 2016, Grasslands, huts and sheep: Animal husbandry in the eastern Pyrenees during the Early Roman period. An interdisciplinary approach, in *4th international Landscape Archaeology Conference (LAC2016) (Uppsala University 23-25 August 2016)*, Department of Archaeology & Ancient History (DAAH).

EJARQUE, A. 2013, La alta montaña pirenaica: génesis y configuración holocena de un paisaje cultural. Estudio paleoambiental en el valle del Madriu-Perafita-Claror (Andorra), *Oxford, British Archaeological Reports, British Archaeological Reports I.S; 2507*.

LEVEAU, PH., PALET, J.M. 2010, Les Pyrénées romaines, la frontière, la ville et la montagne. L'apport de l'archéologie du paysage, *Pallas* 82, 171-198.

OLESTI, O. 2014, *Paisajes de la Hispania romana. La explotación de los territorios del Imperio*, Sabadell, Ds-toria Edicions.

PALET, J. M. *et al.* 2019, Occupation et anthropisation des espaces de haute montagne dans les vallées de Nuria et Coma de Vaca (Gerona, Espagne): résultats des recherches archéologiques et patrimoniales, in *La conquête de la montagne: des premières occupations humaines à l'anthropisation du milieu. Actes des congrès nationaux des sociétés historiques et scientifiques*, Paris, Éditions du Comité des Travaux Historiques et Scientifiques.

PALET, J. M. *et al.* 2017, Els espais altimontans pirenaics orientals a l'Antiguitat: 10 anys d'estudis en arqueologia del paisatge del GIAP-ICAC, *Treballs d'Arqueologia* 21, 77-97.

PALET, J. M. *et al.* 2016, Ocupacions ramaderes altimontanes a les capçaleres del Ter (Vall de Núria i Coma de Vaca, Queralbs): resultats de les intervencions arqueològiques 2010-2015, in *Tretzenes Jornades d'Arqueologia de les comarques de Girona (Banyoles)*, Girona, Universitat de Girona, Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, Museu d'Arqueologia de Catalunya-Girona, 67-75.

RENDU, C. 2003, *La montagne d'Enveig. Une stive pyrénéenne dans la longue durée*, Perpinyà, Trabucaire Editions.